XVI a. rūsio PR kampo ir tyrinėto ploto V šlaite. Kitos arkinio pamato dalys išliko fragmentiškai. Pagal surastų kultūrinių sluoksnių stratigrafiją atrodytų, kad iki XVI a. vidurio didesnė dalis tyrinėto ploto priklausė surasto mūrinio pastato sklypui.

Pastato A. Jakšto g. 6 pusrūsio P ir centrinėje dalyse buvo surasta iš lauko riedulių ir plytų nuolaužų sumūrytų stačiakampio ir ovalo plano 10 stulpų liekanų. Tačiau kasant pastato A. Jakšto g. 6 pusrūsį buvo nuardyta viršutinė stulpų dalis, todėl nėra aiški nei jų paskirtis, nei paviršiai, nuo kurių jie buvo pastatyti. Be to, sugretinus A. Jakšto g. 6 pastato pusrūsio planą atrodytų, kad 3 stulpai sutampa su XIX–XX a. statytame pastate stovėjusių krosnių ir kaminų pamatų vietomis.

Ketvirtasis horizontas (XVII–XX a.) – tai priesmėlio, žvyro, smėlio juodžemio sluoksniai, lauko riedulių grindinių liekanos. Tyrinėto ploto PR kampe surastos neaiškios paskirties mūrinio pastato pamatų liekanos. Mūras labai apardytas ir suiręs. Pastatas datuojamas ne anksčiau kaip XVII a. viduriu. Tyrinėto ploto R šlaite užfiksuoto kultūrinio sluoksnio pjūvio 13 metre atsekama riba, kurios abiejose pusėse susiklostę kultūriniai sluoksniai aiškiai skiriasi. Tai rodytų, kad XVII a. viduryje ties tyrinėto ploto 13 m buvo atskirų žemės valdų riba. Tuo metu pasikeitė ir čia buvusių sklypų išplanavimas. Šiame horizonte surasta daug XVII–XVIII a. būdingų krosnių koklių ir buitinės keramikos fragmentų.

The plot at A. Jakšto St. 6

An excavation (a total of 390 m^2) was conducted on the plot at A. Jakšto St. 6, where a 2–4.3 m thick cultural layer was found. The oldest discovered layers are connected with the construction of the first Kaunas castle. The severely disturbed remains of a pot kiln (Fig. 1) dating to the turn of the 16th century survived near A. Jašto Street. Up until the mid-16th century the plot belonged to one owner, in this case to the jurisdiction of the grand duke. A basement that belonged to a masonry building, was covered with cylindrical vaults, and dates to the first half of the 16th century (Figs. 2–3) was found in the N part of the plot. A masonry building on an arch foundation was built onto the S side of the masonry building in the 17th century.

The finds consist of 14th–19th-century household pottery as well as 'pot-shaped' (*Topfkacheln*) and panel (*Blattkacheln*) stove tiles. Many stove tile types were found for the first time in Kaunas Old Town. Two almost whole stone casting moulds for a piece of jewellery and an allegorical picture should be mentioned as exceptional and unique finds.

Algirdas Žalnierius

Pastato Kurpių g. 22 kiemas

Kvartalas 22 yra Kauno senamiesčio PR dalyje. Jį riboja Kurpių, Birštono, Karaliaus Mindaugo ir Palangos gatvės. Ankstyvesni kvartalo archeologiniai tyrinėjimai buvo susiję tik su rekonstruojamų dujotiekio trasų archeologine žvalgyba 2002 m. Todėl žinios apie kvartale susiklosčiusio kultūrinių sluoksnių klodo stratigrafiją ir chronologiją yra epizodiškos. Sklypo Kurpių g. 26 P dalis buvo ištirta 2007 m., 42 m^2 plote buvo surastas iki 1,8 m storio kultūrinis sluoksnis (žr. *ATL 2007 metais*, V., 2008, p. 336–338). Įvairiu laiku tiesiant inžinerines komunikacijas ir remontuojant sklype stovinčius pastatus didesnioji

tyrinėtame plote buvusių kultūrinių sluoksnių dalis buvo sunaikinta, ir iš ištirto 42 m² ploto kiemo P dalyje kultūriniai sluoksniai išliko tik 13,5 m² plote, kur jų storis siekė 1,8–1,9 m.

2008 m. tyrinėtas 102 m² dydžio plotas kiemo Š dalyje ir pravažiavime. Kultūriniai sluoksniai yra suardyti didesnėje tiek kiemo, tiek pravažiavimo dalyje. Prie V pastato buvo surasti betoniniai–plytiniai, matyt, tarpukariu statyti požeminiai bunkeriai anglims supilti. Kiemo ŠV kampe tuo pačiu metu buvo pastatyta nauja laiptinė į rūsius, iškasta kanalizacijos trasa. Kiemo centrinėje dalyje ir pravažiavime apie 1975 m. buvo nutiesta šiluminė trasa. Bendras išlikusio kultūrinio sluoksnio plotas kiemo centrinėje ir Š dalyse bei pravažiavime yra 39 m².

Kiemo centrinėje ir Š dalyse surasto kultūrinio sluoksnio stratigrafija vienoda visame tyrinėtame plote. Virš pirminio žemės paviršiaus, kurį sudaro oksiduotas priesmėlis, susiklostė 1,7–1,75 m storio kultūrinis sluoksnis. Pirmąjį kultūrinio sluoksnio horizontą sudaro 20–25 cm storio pilkai rusvas juodžemis, neturintis aiškios ribos su geologiniais sluoksniais ir primenantis ariamą dirvą. Jame surasti vos keli radiniai: puodyninio koklio ir buitinės keramikos sienelių ir pakraštėlių šukės. Puodyninis koklis žiestas, degtas oksidacinėje aplinkoje. Buitinės keramikos šukės degtos redukcinėje ir oksiduotoje aplinkoje. Pakraštėliai atlenkti į išorę, suapvalinti. Radiniai datuojami XV–XVI a. riba.

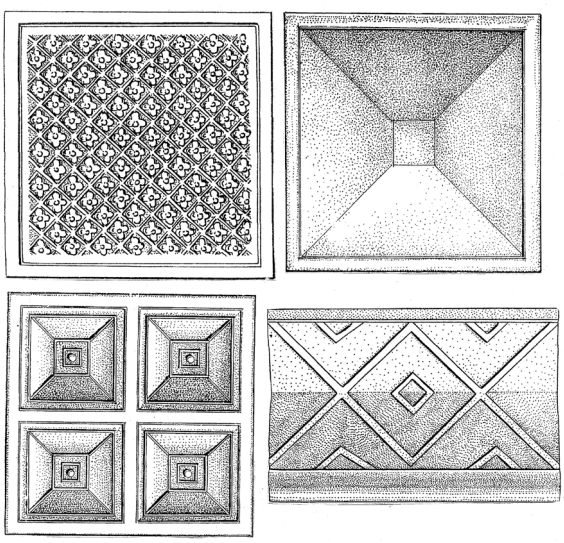
Horizontą 2 sudaro iki 25 cm storio priesmėlio sluoksnis, supiltas kažkur netoliese vykdant didesnės apimties žemės darbus, kadangi šis sluoksnis surastas visame tyrinėto kiemo plote. Sprendžiant iš vienodos priesmėlio sudėties, buvo kasami tik paviršiniai geologiniai sluoksniai, nes priesmėlio storis tyrinėtame kieme siekia apie 80–90 cm. Jame surastos puodyninių koklių ir buitinės keramikos šukės. Dviejų žiestų puodyninių koklių šukių molyje yra smulkaus tiesiklio, jos pilkai rusvos spalvos. Kartu rasta neaiškios paskirties keramikinio dirbinio šukė su žalsvos glazūros pėdsaku. Gal tai dekoratyvinės plokštės dalis. Radiniai datuojami XV–XVI a.

Virš priesmėlio sluoksnio susiklostęs 50–65 cm storio kiemo sluoksnis, kurį sudaro tamsiai pilkas juodžemis su smulkiomis plytų nuoskalomis ir kalkių skiedinio trupiniais. Kiemo sluoksnis storesnis kiemo P dalyje, plonėja Š link. Jokių grindinio pėdsakų tyrinėtame plote neaptikta. Kiemo sluoksnyje surasta plokštinių koklių, įvairios buitinės keramikos, stiklinių indų šukių. Plokštiniai kokliniai žaliai glazūruoti, puošti geometriniu ir augaliniu ornamentu, datuojami XVI a. II puse – XVII a. (1 pav.). Buitinę keramiką sudaro žiestų, degtų oksidacinėje aplinkoje glazūruotų įvairių atspalvių žalia ir ruda glazūra puodynių, lėkščių, bokalų (?), ąsočių, keptuvių šukės. Dalis indų puošti štampuotu geometriniu ornamentu, vieno indo pakraštėlis puoštas įspaudimais (2:1–3 pav.). Indai buvo su ąsomis. Pakraštėliai įvairiai profiliuoti, sienelės puoštos žiedimo rievėmis. Dalis indų su vertikaliais neprofiliuotais pakraštėliais. Dalies indų šukės žiestos iš baltos molio masės. Lėkščių šukės žiestos, žaliai glazūruotos. Bokalai žiesti, degti oksidacinėje aplinkoje, glazūruoti žalia įvairių atspalvių glazūra. Ąsočiai žiesti iš raudono ir balto molio, glazūruoti balta, mėlyna, žalia ir ruda glazūra, vienas iš balto molio žiestas ąsotis puoštas geometriniu ornamentu (2:4 pav.). Keptuvės žiestos, vidus glazūruotas žalsva glazūra. Indų šukės datuojamos XVI a. viduriu – XVIII a. Kelias neglazūruotas šukės galima datuoti ir XVI a. I puse.

Tai pat surastas stiklinės dugnas, butelio kaklelis, molinė žaliai glazūruota pypkė (3:1 pav.), geležinė batų pasagėlė (3:2 pav.). Šie dirbiniai datuojami XVII–XVIII a. Kiemo sluoksnio paviršiuje buvo rastos balto fajanso ir butelių šukės, datuojamos XIX a.

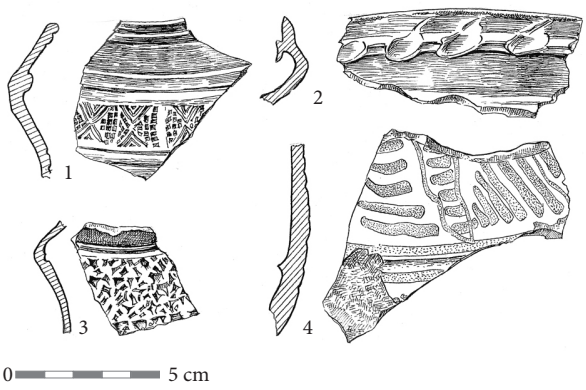
Sprendžiant iš vienalyčiame kiemo sluoksnyje surastų radinių atrodytų, kad kiemo paviršius tolygiai klostėsi nuo XVI a. I pusės iki XIX a. I pusės. Nors kiemo sluoksnyje rastos kelios XV a. datuojamos puodyninių koklių šukės, atrodytų, kad čia jos pateko atsitiktinai. O pats kiemo sluoksnis pradėjo klostytis jau pastačius minėtą mūrinį pastatą su rūsiu. Viršutinį sluoksnį sudaro XIX–XX a. supylimai, susidedantys iš griuvenų, žvyro, maišytos žemės sluoksnių. Toks staigus žemės paviršiaus pakėlimas XIX–XX a. pastebėtas tyrinėjant visą Kauno senamiesčio R dalį.

Tyrinėjant kiemo Š dalyje esantį pravažiavimą, nustatyta, kad kultūriniai sluoksniai suardyti didesnėje jo dalyje tiesiant kanalizacijos, o vėliau ir šiluminę trasą. Jie išliko tik pravažiavimo ŠR dalyje, apie 9 m² plote. Čia surastas nuo 1,2 iki 2,05 m storio kultūrinis sluoksnis. Pagal jo stratigrafiją nuo pirminio žemės paviršiaus buvo iškasta 2,6 m ilgio ir 60–65 cm gylio duobė. Duobės šlaitai Š ir V pusėje nuolaidūs, P pusė leidžiasi žemyn apie 75° kampu. Jos dugne supiltas iki 45 cm storio molio sluoksnis be radinių. Virš šio sluoksnio ir pirminio žemės paviršiaus yra susiklostęs 5–30 cm storio tamsiai pilko juodžemio sluoksnis, kuriame buvo rasta neglazūruoto indo šukė, degta oksidacinėje aplinkoje, datuojama XV a. pabaiga. Tai buvęs kiemo paviršius XV–XVI a. riboje. Aukščiau supiltas apie 25 cm storio priesmėlio sluoksnis, analogiškas rastam pastato kieme. Nuo šio sluoksnio paviršiaus buvo iškasta 40–45 cm gylio

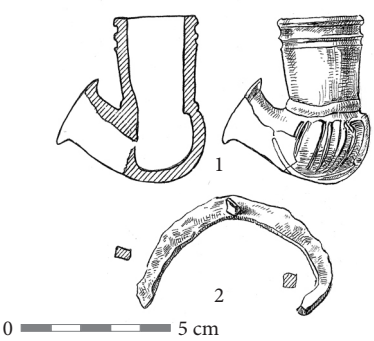
1 pav. XVI a. II pusės – XVII a. pradžios koklių rekonstrukcijos. V. Trečiokienės pieš.

Fig. 1. Reconstructions of stove tiles from the second half of the 16th – early 17th centuries.

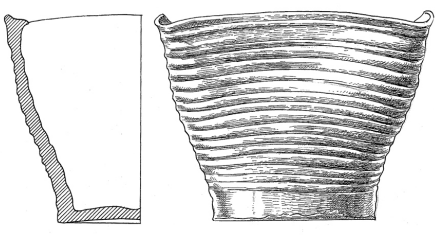
2 pav. XVI–XVII a. puoštų indų šukės: 1–3 – puodynių šukės, 4 – balto molio ąsočio šukė. V. Trečiokienės pieš.

Fig. 2. Sherds of 16th–17th-century decorated vessels: 1–3 – pot sherds, 4 – a white clay pitcher sherd.

3 pav. Pypkė (1) ir geležinė bato pasagėlė (2). V. Trečiokienės pieš.

Fig. 3. A pipe (1) and an iron shoe heel plate (2).

4 pav. Puodyninio koklio rekonstrukcija. V. Trečiokienės pieš.

Fig. 4. A reconstruction of a 'pot-shaped' stove tile.

duobė, užpilta molio ir juodžemio sluoksniais. Molyje buvo surasta didesnė puodyninio koklio dalis. Koklis žiestas, anga kvadratinė, išorėje yra žiedimo rievės, angos kraštas horizontalus (4 pav.). Jis datuojamas XVI a. I puse. Viršutinį sluoksnį sudaro pilkas juodžemis su smulkiomis plytų nuoskalomis ir kalkių skiedinio trupiniais. Jame buvo surastos 5 lipdytos, vėliau apžiestos virimo puodų šukės, datuojamos XVII–XVII a. Pagal pravažiavime surastą kultūrinių sluoksnių stratigrafiją, kuri skiriasi nuo užfiksuotos pastato kieme, atrodytų, kad prie gatvės nuo XV a. pabaigos yra stovėję mediniai pastatai.

The courtyard of the building at Kurpių St. 22

In 2008, 102 m^2 was excavated in N part of the courtyard at Kurpių St. 22 in Kaunas Old Town, but undisturbed layers survived in only 39 m^2. A cultural layer, which was up to 1.75 m thick and has bottom layers that date to no earlier than the second half of the 15th century, was found in the central and N parts of the courtyard. On the basis of the layer of arable soil that was found at the level of the original ground surface in the central part of the courtyard, it is possible to state that city residents had gardens here in the 15th century. A courtyard layer of up to 70 cm formed here from the early 16th to 19th centuries. It contained 'pot-shaped' (*Topfkacheln*) (Fig. 4) and panel (*Blattkacheln*) stove tiles (Fig. 1), various household pottery sherds (Fig. 2) dating to the early 16th – first half of the 19th century, and other finds (Fig. 3).

KERNAVĖ

Dovilė Baltramiejūnaitė

Sklypas Gedimino g. 1

2008 m. vykdyti archeologiniai tyrimai Kernavės senamiesčio II vietoje, privačiame sklype Gedimino g. 1 (1 pav.). Iš viso ištirtas 85,5 m^2 plotas – 6x14 m perkasa su ŠR sienelėje padaryta 1x1,5 m dydžio išpjova.

Tyrinėjimai šiame sklype vykdyti ir anksčiau. 2004 m. D. Vaičiūnienės tyrimų metu būsimo gyvenamojo pastato vietoje buvo iškastas 179 m^2 plotas. Aptiktos 8 XIV a. datuojamos ūkinės duobės, buitinė keramika, gyvu-